

Zondagavondzang 16 februari 2020 - Dominicuskerk Utrecht

Evangelie van Matteüs 5, 17-37

Denk niet dat ik gekomen ben om de Wet of de Profeten af te schaffen. Ik ben niet gekomen om ze af te schaffen, maar om ze tot vervulling te brengen. Ik verzeker jullie: zolang de hemel en de aarde bestaan, blijft elke jota, elke tittel in de wet van kracht, totdat alles gebeurd zal zijn. Wie dus ook maar een van de kleinste van deze geboden afschaft en aan anderen leert datzelfde te doen, zal als de kleinste worden beschouwd in het koninkrijk van de hemel. Maar wie ze onderhoudt en dat aan anderen leert, zal in het koninkrijk van de hemel in hoog aanzien staan. Want ik zeg jullie: als jullie gerechtigheid niet groter is dan die van de schriftgeleerden en de Farizeeën, zullen jullie zeker het koninkrijk van de hemel niet binnengaan.

Jullie hebben gehoord dat destijds tegen het volk is gezegd: "Pleeg geen moord. Wie moordt, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht." En ik zeg zelfs: ieder die in woede tegen zijn broeder of zuster tekeergaat, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht. Wie tegen hen "Nietsnut!" zegt, zal zich moeten verantwoorden voor het Sanhedrin. Wie "Dwaas!" zegt, zal voor het vuur van de Gehenna komen te staan. Wanneer je dus je offergave naar het altaar brengt en je je daar herinnert dat je broeder of zuster je iets verwijt, laat je gave dan bij het altaar achter; ga je eerst met die ander verzoenen en kom daarna je offer brengen. Leg een geschil snel bij, terwijl je nog met je tegenstander onderweg bent, anders levert hij je uit aan de rechter, draagt de rechter je over aan de gerechtsdienaar en word je gevangengezet. Ik verzeker je: dan kom je niet vrij voor je ook de laatste cent betaald hebt.

Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: "Pleeg geen overspel." En ik zeg zelfs: iedereen die naar een vrouw kijkt en haar begeert, heeft in zijn hart al overspel met haar gepleegd. Als je rechteroog je op de verkeerde weg brengt, ruk het dan uit en werp het weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen verliezen dan dat heel je lichaam in de Gehenna geworpen wordt. En als je rechterhand je op de verkeerde weg brengt, hak hem dan af en werp hem weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen verliezen dan dat heel je lichaam naar de Gehenna gaat.

Er werd gezegd: "Wie zijn vrouw verstoot, moet haar een scheidingsbrief meegeven." En ik zeg jullie: ieder die zijn vrouw verstoot, drijft haar tot overspel – tenzij er sprake was van een ongeoorloofde verbintenis; en ook wie trouwt met een verstoten vrouw, pleegt overspel.

Jullie hebben ook gehoord dat destijds tegen het volk werd gezegd: "Leg geen valse eed af, voor de Eeuwige gedane geloften moeten worden ingelost." En ik zeg jullie dat je helemaal niet moet zweren, noch bij de hemel, want dat is de troon van God, noch bij de aarde, want dat is zijn voetenbank, noch bij Jeruzalem, want dat is de stad van de grote koning; zweer evenmin bij je eigen hoofd, want je kunt nog niet één van je haren wit of zwart maken. Laat jullie ja ja zijn, en jullie nee nee; wat je daaraan toevoegt komt voort uit het kwaad.

(Nieuwe Bijbelvertaling, KBS/VBS 2005)

Overweging bij Mt. 5, 17-37

We krijgen vandaag een selectie van 'woorden van Jezus' voorgeschoteld in een lang leesstuk, het vervolg op de Bergrede, de eerste grote toespraak van Jezus in het evangelie van Matteüs. En Matteüs tekent hier voor ons, Jezus in gesprek met anderen over de betekenis van de Schrift voor het concrete leven.

Jezus lijkt geen genoegen te nemen met 'wat gezegd is'. Het gaat om de diepste bedoeling van de geboden die aan de voorouders gegeven zijn. Die mikken niet op een ondergrens, zo van "ja maar, dat kun je niet maken, nu ga je te ver", nee, zij zien het grenzeloze visioen van een menswaardige samenleving, een 'goede aarde'. Dat is waar Jezus ons toe uitnodigt: om te groeien in de liefde van God en van onze naaste. En daarmee neemt hij afstand van de Farizeeën die al muggenziftend door het leven gaan en het wezenlijke vergeten: de liefde!

Een nieuwe manier van leven, dat is waar het Jezus om te doen is. Een manier van leven waarin elke wet en ieder gebod geradicaliseerd wordt door de liefde van de Ene, die is 'Ik zal er zijn', en zijn diepste wortels vindt in het hart.

Het is niet omdat je niemand vermoordt dat je een goed mens bent. Als wij vroeger thuis onderling ruzie hadden en ons dan bij m'n moeder beklagden over waar de ander ons voor had uitgemaakt zei ze altijd: "schelden doet geen zeer, slaan veel meer". Maar inmiddels weten we wel dat kwaadspreken over een ander vergaande gevolgen kan hebben. Je kan iemand doodmoe maken, doodsbang, doodziek of doodongelukkig. Mensen kunnen worden dood gepest of dood geroddeld. Helaas horen en zien we dat in deze tijd waarin de sociale media zo'n grote rol spelen bij herhaling om ons heen gebeuren. Maar ook in de jaren '70 zong Cornelis Vreeswijk in het liedje "Marjolijn" dat je met woorden kunt moorden. Want woorden kunnen wonden slaan die niet meer te helen zijn en gedachten van haat en wrok zijn broeinesten van geweld. Jezus vraagt ons dat geweld te neutraliseren, te ontladen, vóór dat het glijdt naar het hart van onze naaste. Want ik weet niet of het u ook is opgevallen, Jezus zegt niet: "als het je te binnen schiet dat jij iets tegen een ander hebt", maar wel: "als het je te binnen schiet dat jouw broeder of zuster je iets verwijt" (...), ga je dan eerst met die ander verzoenen." Jezus kent het hart van de mens. Nog vóór er een dodelijke uitbarsting komt, hebben het kwaad, de haat, het misprijzen, het

hart van de mens verrot. Juist dat moeten we voorkomen, zowel bij onze broeder en zuster als bij onszelf. Het is daarom dat we ons moeten verzoenen en wie daar niet toe bereid is, moet maar wegblijven van het altaar; aan zijn of haar offergaven heeft God dan helemaal geen boodschap.

“Pleeg geen overspel” wil niet zeggen dat we in deze tekst een absolute afwijzing van echtscheiding mogen lezen, zoals zo vaak gebeurt. Het gaat hier ook niet primair om de juridische kanten van echtscheiding. In een tijd waarin de man juridisch meer rechten had dan een vrouw waren deze woorden ook bedoeld ter bescherming. Het gaat Jezus om respect voor en trouw aan elkaar. Hij wil dat mensen daar niet lichtvaardig mee omspringen, de ander is geen ‘wegwerpding’. Je kunt misschien in de Tora wel woorden vinden om je (juridisch) te rechtvaardigen, maar dan verkracht je de ‘geest’ van de tekst. Aan echtscheiding gaan vaak heel wat serieuze pogingen vooraf om trouw en respect te herstellen. En dan nog kan het ondoenlijk zijn om samen te blijven. Maar laten we er voor waken dat ‘ik hou van jou’ alleen nog gezegd wordt uit gewoonte.

Jezus waarschuwt ons ook om niet te zweren en geen valse geloften af te leggen. Hij vraagt zich af waarom we eigenlijk zouden moeten zweren, als je zo recht-door-zee bent dat je ‘ja’ gewoon ‘ja’ is en je ‘nee’ gewoon ‘nee’, hoef je je niet achter iets anders, achter grote woorden te verschuilen. Laten we betrouwbaar zijn!

Een nieuwe manier van leven heeft Jezus ons gebracht: laten we ons hart inzetten op liefde en doen wat ons allen meer doet leven. Dat het zo mag zijn.

Marian Wester